

HEIMSLØGREGLA

rætt til at leggja seg út í viðurskiptini í øðrum sjálvstøðugum londum, tá tað gerst neyðugt. Aloftast er ímyndin av einum imperium negativ, men summi hava eisini roynt at sæð eina positiva vísiðn í hesum seramerikanska leikluti við at vísa á, at onkur hóast alt skal vera heimsløgregla, tá ST ikki megnar sína uppgávu. Men hvussu er stætt við amerikonsku heimsdæmningini?

Viknandi imperium

Analytikarar eru á einum máli um, at amerikanski leikluturin er broyttur eftir fáum árum. Búskaparkreppa, risaskuld, methøgt arbeiðsloysi og kappingin við Kína gera sína greiðu ávirkan. Men júst hvat hetta merkir fast eingin semja um. Pessimistiskar røddir rógva frammundir,

at USA hevur sæð endan á sínum stórleika í heiminum, meðan onnur eru meiri hóvlig: USA fer framvegis at leiða, men ikki einsamalt.

Harvard professarin í altjóða politikki Stephen M. Walt førði í einari sending á sjónvarpsrásini Al Jazeera fram, at leikluturin hjá USA verður heilt øðrvísi um 20 ár, enn hann er í dag. Men valdsviknanin verður, sambært honum, javnvíga í mun til teir ovurhondsstóru trupuleikar, heimurin sum heild stendur fyri – búskaparkreppu, alheimsupphiting osfv. Við øðrum orðum fer stóran hjá øðrum stórveldum eisini at vikna.

Hinvegin stendur greitt, at USA framvegis hevur størsta búskap í heiminum og ger nógv størri ilógur í granskning og menning enn nakað ann-

USA er nógvu seinnu árinum ofta samanborið við gomlu hjálandaveldini. Eitt nútímans imperium við einari fatan av sær sjálvum sum eitt slag av heimsløgreglu – ið skal tryggja frið og frælsi í øllum heiminum – og sum hernaðarliga tilskilar sær rætt til at leggja seg út í viðurskiptini í øðrum sjálvstøðugum londum, tá tað gerst neyðugt

að land í heiminum. Hetta er helst ein partur av frágreiðingini uppá, hví t.d. Google og Facebook eru ment júst í amerikanska universitetsumhvørvinum, tað seinna á Harvard. Partur av vísiðnini hjá teimum báðum uppstillaðu til forsetavalið eru tí júst áhaldandi ilógur av hesum slagnum. Áður ráddi um at hava hernaðarmakt, nú er innovatión avgerandi fyri valdsstøðuna í heimsbúskapinum.

Eyggleiðarar vísa á, at sonevnd »soft power« – bleytt vald – uttan iva eisini verður avgerandi fyri, hvørt USA megnar at endurvinnast sín

stórleika ella ikki. Talan er um eina valdsfatan, har »atdráttarmegi« eisini verður sett sum eitt slag av makt. Talan er um eitt slag av uppgerð við gomlu hernaðarligu valdsfatanina. Dømi um »soft power« eru amerikonsk brands – Coca Cola, Google, Apple – sum framvegis teljast millum mest eftirspurdu í heiminum, umframt allar klassisku Hollywood blockbusterarnar og globalu amerikonsku miðlarnar. Eitt annað dømi um amerikanska atdráttarmegi í 21. øld er, at USA framvegis dregir nógv flest altjóða lesandi til sín í mun til onnur lond.

» Hvaðani kemur trongdin eftir at vera nummar eitt í heiminum? Svárið frá Mitt Romney í seinasta kjakinum við Barack Obama var einfalt: *You never know!* Hóttanir amerikanarar einki kenna til í dag, kunnu skjótt gerast viðkomandi

Talan er um ein milliardaídnað, sum vindur uppá seg. Altjóða lesandi verða drigin hagar fyri at uppliva amerikanska dreymin á fremstu røð, men eru samstundis við til at tryggja kappingarføri hjá USA í heimsbúskapinum við at menna vitan og granskning á hægsta stigi í USA. Við øðrum orðum ræður um hjá USA at tryggja sær, at restin av heiminum framvegis stuðlar amerikanskari mentan og virðum av sínum eitingum.

Einaferð imperium, altíð imperium?

Hópin av akademiskum analysum eru gjørdar fyri at royna at skilja drívmegina handan amerikanskannuttanríkispolitikk. Tær mest kritisku rógva frammundir, at hóast USA nýtir stór orð og ideologiskar rættvísgerðingar í sínum uttanríkispolitikki, er realpolitikkur altíð veruliga kjarnan aftanfyrir – hóast hon kann vera væl goymd. Sambært Michael Parenti, USA skeptikara og rithøvunda at bókin »The Face of Imperialism«, ber til at vísa á eina reyða linju í øllum amerikonskum uttanríkispolitiskum atgerðum – gerst eitt land ein hóttan fyri amerikonsk seráhugamál, er hetta nøktandi orsök fyri atgerðum. Tað verið seg búskaparligum ella hernaðarligum.

Irak kríggið er, sambært honum, fremsta dømi, tí at

hóast landið í veruleikanum ikki var nøkur hernaðarhóttan og hevði stóran áhuga fyri at samstarva við amerikanska marknaðin, var landið ávegis at gerast valdsmikið í regiónini og setti amerikonsk áhugamál í vanda. Sambært Michael Parenti er politisk realisma einfalda frágreiðingin uppá, hví USA er so selektivt við sínum inntrivum í onnur lond.

Men eyggleiðarar vísa á, at vit ikki skulu vænta nakrar stórvægis hernaðarligar verkætlanir á altjóða pallinum frá amerikanskari síðu komandi árinum. Búskaparstóran og misnøgdi amerikanski veljarin tarna øllum amerikonskum stórlætisprojektnum uttanlands. Og tónin frá forsetavalevningum gevur eisini ábendingar um sonvenda »nation building at home« komandi árinum.

Og hóast Mitt Romney og Barack Obama royna at selja hvør sína uttanríkispolitisku vísiðn, stendur greitt, at nógvir líkskapir eru. Eitt nú tykjast báðir stuðla nýttstuni av sonevndum drones – ómannaðum bumbuflogfórum, ið hava elvt til stóran sivilan skaða við nógvum atfinningum frá heims-samfelagnum. Men sum frá amerikanskari síðu, eru ein roynd at transformera hernaðarvirksemið og tryggja hernaðarliga kappingarførið.